

Urheilu- ja liikuntakulttuurin muutos

Riikka Turtiainen

Kun Urheilu- ja liikuntakulttuurin muutos -nimeä kantanut työryhmä kokoontui Kulttuurintutkimuksen ja kulttuuripolitiikan tutkimuksen päivillä vuoden 2019 lopussa, ei osallistujilla ollut vielä pienintäkään käsitystä siitä, mitä kevät 2020 tulisi tuomaan mukanaan – ja millaisen muutoksen edessä urheilu- ja liikuntatoimijat tulisivat yhdessä muun maailman kanssa olemaan.

COVID-19-kriisi pysäytti hetkessä koko urheiluseuratoiminnan, mikä johti nopealla aikavälillä kaiken kokoluokan kansallisten ja kansainvälisten urheilutapahtumien siirtämiseen (esimerkiksi olympialaiset sekä naisten ja miesten jalkapallon EM-kisat) tai perumiseen (esimerkiksi naisten ja miesten jääkiekon MM-kisat). Liikuntakeskusten sulkemisen myötä ryhmäliikuntatunnit vaihtuivat kotijumpiksi ja sisälajit korvautuivat luontoliikunnalla siellä, missä poikkeustoimet jäivät kokoontumisrajotusten tasolle ulkonaliikkumiskieltojen sijaan. Jälkimmäinen näkyi suomalaisten itsensämittaamisteknologioita valmistavien yritysten keräämässä datassa käyttäjien ulkoliikunnan lisääntyneenä määränä.

Liikunta-alan yrittäjät keksivät nopeasti hyödyntää digitaalista teknologiaa toimintaansa jatkaakseen. Syntyi etäyhteyden mahdollistavien sovellusten ja suoratoistopalvelujen avulla striimattuja online-joogatunteja ja erilaisia kotikuntoiluohjelmia virtuaalijumpista juoksupodcasteihin. Vaikka jo

kriisiä ennen on ollut olemassa erilaisia verkkovalmennuksia, joutuivat useimmat alan yrittäjistä ottamaan pikaisesti haltuunsa heille täysin uusia digitaalisia työkaluja tuottaakseen sisältöjä asiakkaidensa kulutettaviksi. Urheiluseurat pyrkivät pitämään harrastustoimintaansa yllä niin ikään erilaisin etäharjoitusohjelmin, ja urheilumedia alkoi uusien tapahtumien puuttuessa kierrättää vanhoja arvokisälähetyksiä ja urheilumuistoja toimintansa turvatakseen. Ja kun osa kansainvälisestä kilpaurheilutoiminnasta jälleen käynnistyi yleisörajoituksin, korvattiin tyhjyyttään kumisevien stadionien äänimaisema televisiolähetyksissä videopeleistä tutulla digitaalisella yleisön pauhulla.

Valtion liikuntaneuvoston loppukeväästä teettämän selvityksen mukaan vakavimmat vaikutukset koronapandemialla on akuutisti ollut liikuntatoimialan yrityksiin, urheiluopistoihin ja myös osaan urheiluseuroista (erityisesti osakeyhtiöpohjaisiin), mutta merkittävimmät vaikutukset tullaan näkemään vasta myöhemmin. Ensimmäiset versiot tämän teemanumeron artikkeleista valmistuivat samoihin aikoihin, kun Suomessa vasta astui voimaan valmiuslaki. Teksteissä ei näin ollen keskitytäkään koronan vaikutuksiin, vaan tarkastellaan urheilu- ja liikuntakulttuurien muutoksia laaja-alaisemmin ja pidemmällä aikavälillä.

Numeron yhtenä yhdistävänä teemana esiin nousee liikuntakulttuuristen painotusten vaihtuminen suorituskeskeisyydestä elämyksellisyyteen ja tähän vaikuttavat yhteiskunnalliset muutokset. Urheilua aikakauden arvojen – ja niiden muuttumisen – ilmentäjänä käsitellään myös useammassa kirjoituksessa. Digitalisoitumisen vaikutuksia taas tarkastellaan sekä media- että urheilu- ja hyvinvointiteknologia-alan konteksteissa. Kehollisuutta ja kehollista kokemista lähestytään puolestaan niin fenomenologisena, elettyinä ja moniaistisena kokemuksena kuin somaesteettisenä ruumiin estetiikkanakin. Tutkimusaineistoina artikkeleissa on käytetty muun muassa (juoksu)haastatteluita, liikuntapoliittisia asiakirjoja, data-aineistoja, etnografista kenttämateriaalia ja media-aineistoja sanomalehtiartikkeleista verkkomateriaaleihin.

Näen lähestymistapojen moninaisuuden ehdottomana vahvuutena. Urheilu- ja liikuntakulttuurien monimuotoisen ilmiökentän – ja erityisesti sen muutoksen – tarkastelu vaatii osakseen monitieteistä tutkimusotetta. Koen, että toisistaan poikkeavien tiedon tuottamisen tapojen tuominen yhteen ja erilaisten näkökulmien keskusteluttaminen keskenään johtaa laajempaan ja syvempään ymmärrykseen meitä kaikkia tavalla tai toisella ”liikuttavasta” kulttuurin osa-alueesta.

Tätä kirjoittaessani elämme koronan toisen aallon aikaa. On edelleen epäselvää, järjestetäänkö esimerkiksi ensi vuodeksi siirrettyjä miesten jalkapallon EM-kisoja, joihin Suomi viimein onnistui historiallisesti pääsemään mukaan. Kuten koko muukin maailma, urheilu- ja liikuntatoimijat elävät epävarmuudessa, jossa varmaa on vain muutos.